

Ärende: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Svenska enheten för bildningsväsendet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland stöder förslaget gällande försöket med verksamhetsstyrningen av yrkesutbildningen. De ständiga förändringarna i verksamhetsmiljön och samhället överlag kräver att utbildningsanordnarna ges möjlighet till större flexibilitet i ordnandet av utbildningen. Samtidigt är det viktigt att utbildningsanordnarna efter genomförandet av denna reform ges arbetsro för en längre tid. Reformerna har avlöst varandra i snabb takt vilket försvårat den långsiktiga planeringen inom yrkesutbildningen på andra stadiet.

I propositionen liksom också i nuvarande regeringsprogram sägs att den svenska utbildningens särdrag ska beaktas. Ur lagförslagen i propositionen framgår dock inte hur detta ska ske. Den svenskspråkiga utbildningen nämns endast i lagförslaget om försöket gällande styrningen av verksamheten inom yrkesutbildningen. Även svenskspråkiga utbildningsanordnare ska ingå i försöket men detta säkerställer i sig inte ett tillräckligt utbildningsutbud på svenska.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Svenska enheten ser positivt på att det enligt 8 § ska finnas företrädare för såväl de båda nationalspråken som olika regioner bland de utbildningsanordnare som väljs till försöket. Det är viktigt att också den svenskspråkiga utbildningen och dess regionala skillnader beaktas i försöket. Vidare sägs att helheten av deltagare i försöket ska ha ett tillräckligt antal studerandeår på riksnivå och ett tillräckligt mångsidigt examensutbud. Bland de svenskspråkiga utbildningsanordnarna finns flera mindre enheter och dessa bör också beaktas i valet. Trots ett mindre examensutbud kan dessa utbildningar vara synnerligen behövliga med tanke på det svenskspråkiga utbildningsutbudet.

I 14 § stadgas om uppföljning och utvärdering. Eftersom det är fråga om en relativt lång försöksperiod är det viktigt att utvärderingen är kontinuerlig och att eventuella brister rättas till under försöksperioden. De utbildningsanordnare som inte deltar i försöket måste också beaktas under försökets gång så att deras verksamhetsförutsättningar inte försämras. I praktiken indelas

utbildningsanordnarna i två olika styrningssystem vilka utan en konsekvensbedömning kan ha följder som leder till att utbildningsanordnarna får ojämlika möjligheter att genomföra och vidareutveckla sin utbildning.

Lagförslaget gällande försöksverksamheten behöver preciseras och då i synnerhet gällande förhandlingsförfarandet, något som förhoppningsvis förtydligas via förordning.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Förslaget om att förenkla finansieringssystemet är i sig positivt. Utan tydligare konsekvensmodeller och modellberäkningar är det dock svårt att bedöma hur utfallet blir. Det är av största vikt att utbildningens kvalitet säkras och att utbildningsutbudet inte minskar. I synnerhet inom den svenskspråkiga utbildningen bör ordnandet av examensutbildning garanteras också för mindre grupper inom så kallade små branscher eftersom arbetslivet behöver svenskspråkig personal inom de flesta branscher. Redan nu är utbildningsutbudet sett till branscher mindre. Den regionala aspekten inom svenskspråkig utbildning får inte heller förbises.

I basfinansieringen ingår för närvarande inte utexaminerade studerande som arbetar eller studerar utomlands i beräkningsgrunderna. Sysselsättning eller fortsatta studier utomlands borde ingå i den nya modellen. I synnerhet på svenskt håll väljer många studerande jobb eller studier i Norden. En del av dem som fortsätter studierna utomlands väljer att återvända till hemlandet efter examen. Detta borde anses lika värdefullt som studier och jobb i hemlandet.

Svenska enheten ställer sig frågande till att utbildningsanordnarna inte längre kan uppbära avgifter för yrkes- och specialyrkesexamensinriktad utbildning. Avgifterna har täckt en del av kostnaderna för utbildningen, nu blir den helt beroende av statsandelar. Dessutom flyttas de flesta utbildningarna till en lägre kostnadsgrupp än tidigare vilket betyder minskad finansiering. Dessa förändringar ökar riskerna för ett minskat utbildningsutbud. Svenska enheten undrar också över valet att slopa utbildningsanordnarnas möjlighet att ordna annan yrkesinriktad utbildning än examensinriktad utbildning. Visserligen ingår en stor del av kompetensbehoven i olika examensdelar men dessa delar varierar stort mellan olika examina. Det kan vara svårt att hitta rätt examensdel om man saknar en viss kompetens. Vidareutveckling av examensdelarna till mera enhetlighet och tydligare marknadsföring av dem till arbetslivet behövs.

Ett av målen är att minska antalet dubbelexamina på samma nivå. Det borde dock finnas undantag från regeln i sådana fall att den tidigare examen trots idoga försök inte leder till sysselsättning eller av hälsoskäl. Visserligen påvisar forskningen behov av en höjning av utbildningsnivån i Finland men trots detta borde möjligheterna till kompetenshöjning säkerställas också inom samma utbildningsstadium.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

I propositionen föreslås att systemet med stöd för lärandet ska ses över. Behovet av olika former av stöd ökar fortsättningsvis och svenska enheten ser det som viktigt att möjligheterna till stöd utvecklas och förstärks.

Studier som stöder studiefärdigheterna SSS ska ersättas med rätt till stöd för lärandet, en stödform med låg tröskel. SSS har visat sig vara ett fungerande koncept och många goda verksamhetsmodeller har utarbetats. Erfarenheterna från SSS bör tas tillvara i stödet för lärande.

Svenska enheten ställer sig frågande till att man i 63 och 64 §§ så noggrant specificerar vem som ska ge stöd för lärandet och särskilt stöd. Inom yrkesutbildningen arbetar man ofta i team i olika lärmiljöer, där bör stödet kunna ges flexibelt och mångprofessionellt.

Ur lagförslaget framgår inte hur verifieringen och bedömningen av behovet av särskilt stöd ska utföras. Svenska enheten stöder Nationella centrets för utbildningsutvärdering (NCU) rekommendation om att utbildningsanordnare, Utbildningsstyrelsen samt undervisnings- och kulturministeriet tillsammans utvecklar verktyg och metoder för att identifiera behov av stöd och fastställa former och nivåer för särskilt stöd.

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Regionförvaltningsverkens svenska enhet understöder förslaget gällande begränsningarna av uppdragsutbildningen. Förslaget klargör kraven på uppdragsutbildningen och bevakar deltagarnas rättigheter och skyldigheter.

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

West-Ståhl Marianne
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Bryggman Carola
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto - Svenska enheten för
bildningsväsendet